

Renata Ochoa-Dąderska, Mirosław Czapka, Luis Ochoa-Siguencia

Aktywne obywatelstwo poprzez nowe technologie informacyjno-komunikacyjne w każdym wieku: projekt activeICT : wprowadzenie do problematyki badań własnych

Nauczyciel i Szkoła 1-2 (46-47), 143-149

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Aktywne obywatelstwo poprzez nowe technologie informacyjno-komunikacyjne w każdym wieku: projekt activeICT (wprowadzenie do problematyki badań własnych)

Wstęp

Artykuł opisuje wyniki badania przeprowadzonego wśród studentów Uniwersytetu Trzeciego Wieku Górnośląskiej Wyższej Szkoły Pedagogicznej im. Kardynała A. Hlonda w Mysłowicach, dotyczącego umiejętności w zakresie wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK). Badanie jest częścią europejskiego projektu „Aktywne obywatelstwo poprzez nowe technologie informacyjno-komunikacyjne w każdym wieku” (*Active citizenship through Information and Communication Technologies at all ages*).

Partnerzy projektu koncentrują się na uaktywnieniu nauczania osób dorosłych i starszych nowych technologii informacyjno-komunikacyjnych i promocji TIK w kształceniu ustawicznym. Projekt ma propagować TIK jako narzędzie, które osoby dorosłe i starsze mogą wykorzystać, by aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym.

W projekcie bierze udział jedenaście europejskich organizacji. Instytucje te działają w podobnej sferze związanej z edukacją dla dorosłych i nowymi technologiami informacyjno-komunikacyjnymi. Celem tego partnerstwa jest wymiana dobrych praktyk i działań pomiędzy organizacjami o podobnym profilu. Projekt, promując współpracę, zakłada przy tym udoskonalenie i ponowne rozplanowanie prowadzonych przez nie zajęć, szkoleń itp. Ma ułatwić transfer wiedzy i informacji, a organizacje partnerskie chcą jak najszerzej rozpoznać nowe rozwiązania wynikłe z połączenia ich różnorodnych doświadczeń.

W projekcie wyróżniono cztery główne obszary tematyczne. Po pierwsze, „activeICT” zakłada podnoszenie kompetencji i wiedzy nauczycieli oraz kadry administracyjnej w dziedzinie pedagogiki, w tym gerontologii i andragogiki, by ulepszyć jakość proponowanych działań w tym obszarze nauczania. Drugim tematem projektu jest udoskonalenie jakości oferowanych przez instytucje form działalności, a także poszerzenie ich oferty edukacyjnej kierowanej do osób starszych. Ponadto, koncentrując się na beneficjentach „activeICT”, organizacje partnerskie chcą zachęcać słuchaczy do aktywnego uczestnictwa w projekcie,

promując równocześnie udział osób starszych we wszelkich innych obszarach działalności instytucji i w życiu społecznym. Dodatkowo, projekt ma wzmacniać wśród nauczycieli, kadry administracyjnej i słuchaczy, w organizacjach, wreszcie i w społeczeństwie świadomość zaangażowania Unii Europejskiej w nauczanie osób starszych.

Rola informacji, komunikacji i technologii

Według danych Eurostatu z 2006 r. z Internetu korzysta regularnie 34% Polaków w wieku 16–74 lat, jednak w grupie powyżej 55. roku życia ten odsetek wynosi jedyne 7%. Choć liczba tych osób stale rośnie, nadal pozostaje niewielka w porównaniu ze średnią Unii Europejskiej, która wynosi 20%. Najwięcej starszych internautów jest w Szwecji i Danii (po 56%), a także w Holandii (46%)¹.

Nowe technologie są obecne w naszym codziennym życiu². Przy pomocy Internetu szukamy informacji, komunikujemy się, załatwiamy różne sprawy: zakupy, formalności w urzędzie i banku. Internet staje się jednym z ważniejszych mediów informacyjnych i komunikacyjnych. Tymczasem osoby starsze, które często nie miały możliwości zapoznania się z jego zasobami, w mniejszym stopniu korzystają z rewolucji technologicznej, czy wręcz mogą być grupą dotkniętą problemem tzw. wykluczenia cyfrowego.

Internet jako codzienne narzędzie pracy, komunikacji³ i rozrywki szturmem podbił serca i gusta młodych Polaków otwartych na wszelkie nowinki technologiczne. Z tego narzędzia powinni jednak korzystać wszyscy, bez względu na wiek. Wykluczenie technologiczne osób starszych w znacznej mierze wynika z braku niezbędnych umiejętności. Pora, aby do wirtualnego świata wkroczyli również seniorzy! Może się to stać także za sprawą młodego pokolenia, które zachęci rodziców i dziadków do wspólnej przygody z Internetem⁴.

Projekt activeICT i Uniwersytet Trzeciego Wieku

W lutym 2007 r. przy Górnośląskiej Wyższej Szkole Pedagogicznej imienia Kardynała Augusta Hlonda w Mysłowicach rozpoczął działalność Uniwersytet Trzeciego Wieku.

Uniwersytet powstał z myślą o aktywizacji intelektualnej i społecznej osób, które zakończyły swoją działalność zawodową. Aktywność życiowa człowieka nie kończy się bowiem wraz z odejściem na emeryturę. Gdy nie ciąży już obowiązki rodzinne i zawodowe, można oddać się robieniu tego, co daje przyjemność i satysfakcję. Uczestnictwo w zajęciach (wykłady, ćwiczenia, warsztaty)

¹ A. Buniewicz, *Polscy seniorzy w świecie nowoczesnych technologii*, Senior.pl 2007 (online: 10.09.2009 <http://www.internet.senior.pl/153,0,Polscy-Seniorzy-w-swiecie-nowoczesnych-technologii,2805.html>).

² A. Chacón, *La tecnología en el marco de la didáctica*. [W:] *Nuevas tecnologías para la educación en la era digital*, en J. A. Ortega y A. Chacón (Coor.), Ediciones Pirámide, Madrid 2007, pp. 25–42.

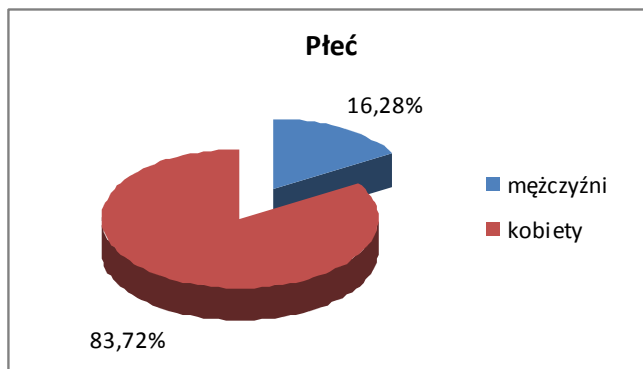
³ *La formación on-line: Una mirada integral sobre el e-learning, b-learning*, G. Casamayor (Coord.), M. Y otros Alós, Crítica y fundamentos, Barcelona 2008.

⁴ J. Romero, *Diseño y creación de materiales didácticos visuales artesanales*. [W:] *Nuevas tecnologías para la educación en la era digital*, en J. Ortega y A. Chacón (Coor.), Ediciones Pirámide, Madrid 2007, pp. 151–164:.

pozwała słuchaczom na poszerzanie wiedzy, zaspokajanie zainteresowań, poznawanie nowych osób i nawiązywanie przyjaźni. Przyjęcie obowiązków słuchacza to wybór najodpowiedniejszego dla siebie rodzaju zajęć, a następnie systematyczne w nich uczestnictwo. Ma to niebagatelne znaczenie dla organizacji czasu wolnego, pokonywania bezczynności, a także dyscyplinuje i mobilizuje intelektualnie i fizycznie, co istotnie wpływa na utrzymanie dobrego zdrowia psychofizycznego.

W grupie słuchaczy UTW zdecydowaną większość, bo prawie 84%, stanowią kobiety, a jedynie 16% to mężczyźni (Wykres 1). Ta znaczna dysproporcja ma swoje odzwierciedlenie w danych statystycznych dotyczących średniej wieku kobiet i mężczyzn.

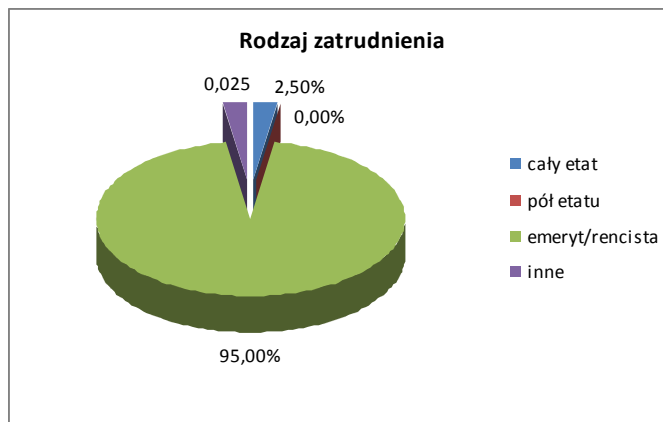
Wyk. 1.

Źródło: Ankieta przeprowadzona w ramach programu Grundtvig activeICT.

Sam rodzaj studiów sprawia, że większość uczestników to emeryci i renciści, a także osoby wycofujące się powoli z życia zawodowego i myślące o dalszym rozwoju intelektualnym (Wykres 2).

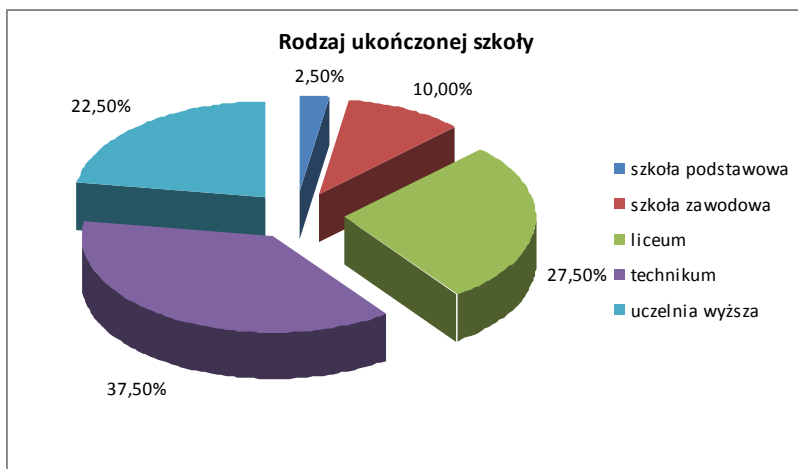
Wyk. 2.

Źródło: Ankieta przeprowadzona w ramach programu Grundtvig activeICT.

Co piąta osoba spośród ankietowanych posiada wykształcenie wyższe; niecała połowa natomiast wykształcenie zawodowe (Wykres 3).

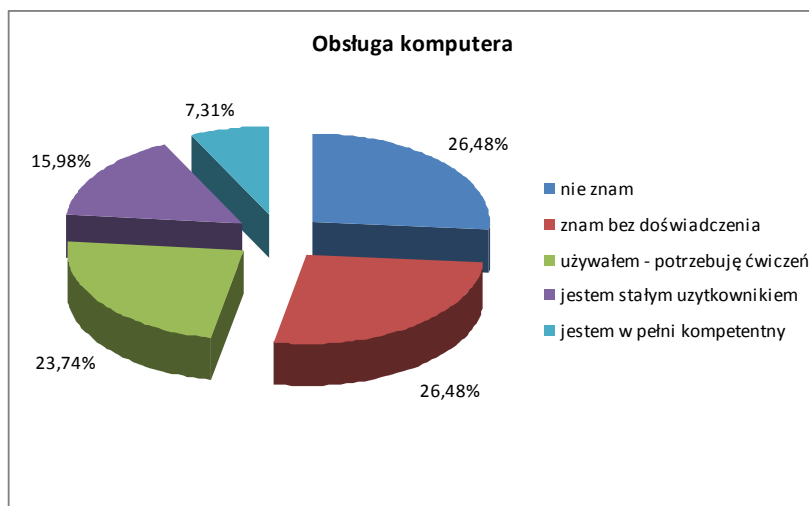
Wyk. 3.

Źródło: Ankieta przeprowadzona w ramach programu Grundtvig activeICT.

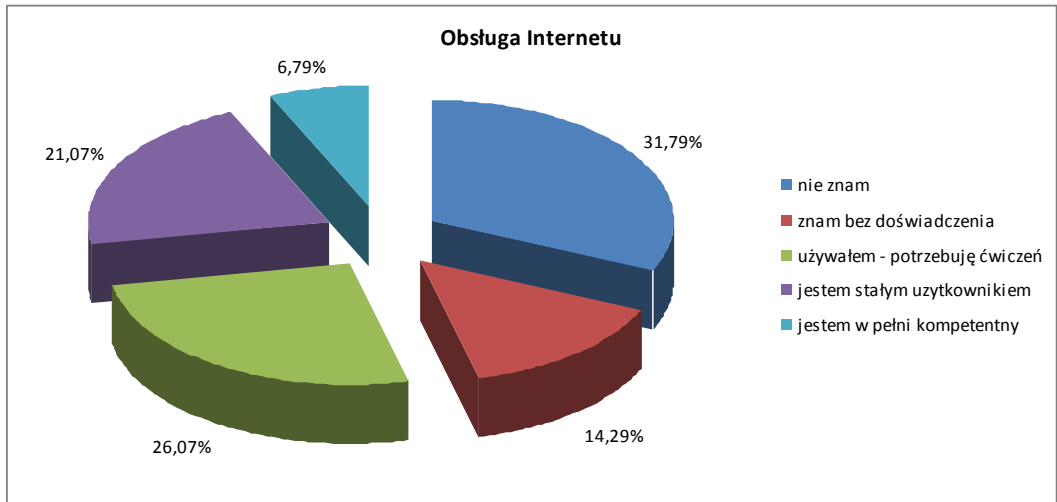
Umiejętności obsługi komputera można określić jako dobre, gdyż ponad 73% spośród ankietowanych potrafi w mniejszym lub większym stopniu wykonać proste czynności na komputerze (Wykres 4). Podobnie jest z obsługą Internetu (Wykres 5). Niecałe 70% ankietowanych zna podstawowe funkcje użytkowania Internetu, takie jak wysyłanie i odbieranie wiadomości e-mail, korzystanie z wyszukiwarki, przeglądanie stron itp.

Wyk. 4.

Źródło: Ankieta przeprowadzona w ramach programu Grundtvig activeICT.

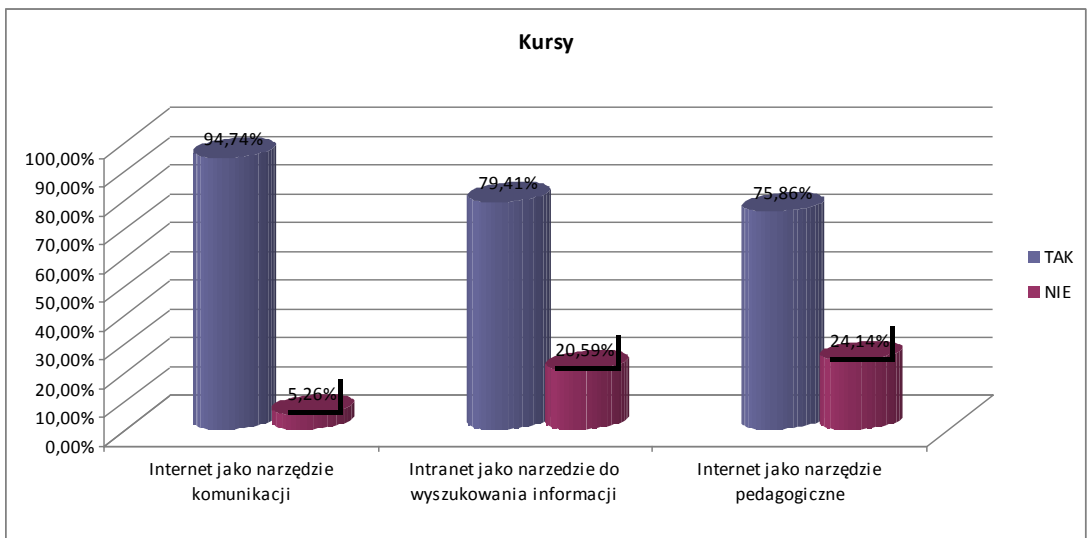
Wyk. 5.

Źródło: Ankieta przeprowadzona w ramach programu Grundtvig activeICT.

Zaskakujący natomiast może wydawać się fakt, jak wielu spośród ankietowanych jest zainteresowanych kursami umożliwiającymi poszerzenie w znacznym stopniu umiejętności w zakresie obsługi komputera, Internetu oraz Intranetu (Wykres 6).

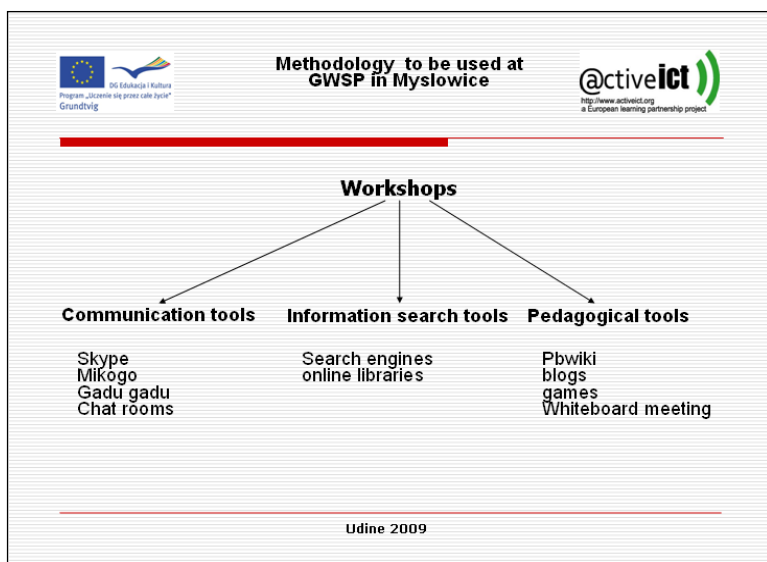
Wyk. 6.

Źródło: Ankieta przeprowadzona w ramach programu Grundtvig activeICT.

Podsumowanie

Interaktywność jest wpisana w charakter i możliwości Internetu oraz TIK. Najczęściej ta cecha Internetu jest wskazywana jako kluczowa dla jego wyróżnienia spośród innych, tradycyjnych kanałów komunikacji. Użytkownik, dzięki możliwościom rozwiązań technicznych stosowanych do budowy stron internetowych, przestaje być wyłącznie pasywnym odbiorcą. Sama interaktywność nie jest jednak wyłącznie pojęciem związanym z narzędziami i sposobami interakcji. Jest procesem wielowymiarowym, składającym się z kilku wzajemnie uzupełniających się elementów. W rzeczy samej narzędzia i techniczna możliwość stanowią zaledwie część „pełnej interaktywności”.

Internet stał się w ostatnich latach bardzo popularnym i pożądanym medium – przy jego pomocy szukamy informacji, komunikujemy się, załatwiamy codzienne sprawy: zakupy, formalności w urzędach czy w banku. Niestety, osoby starsze, które często nie miały możliwości poznania Internetu, są zagrożone tzw. wykluczeniem cyfrowym.

Aby zmienić tę niekorzystną dla seniorów sytuację, powstał projekt active-ICT realizowany przez Górnośląską Wyższą Szkołę Pedagogiczną im Kardynała A. Hłonda w Mysłowicach razem z Universitat Jaume I (SCU) z Hiszpanii (koordynator Projektu), Personality Socialization Research Institute of Rēzeknes Augstskola (PSRI) z Łotwy, Università delle Liberetà del Fvg (UFA) z Włoch, Universidade Sénior de Évora (USE) z Portugalii, Association for Education and Sustainable Development (AESD) z Rumunii, Volkshochschule Lingen (VHS) z Niemiec, Senioren-Lernen-online (SLO) z Niemiec, Sastamala Community College (SCC) z Finlandii i Krakowskim Centrum Doskonalenia Kadr Oświatowych (CCIEP) z Polski.

Jego celem jest stworzenie możliwości edukacji osób starszych w zakresie obsługi komputera i Internetu oraz walka z wykluczeniem technologicznym

osób starszych. Zgodnie z dotychczasowymi ustaleniami partnerskich organizacji w ramach projektu skoncentrujemy się na trzech ważnych funkcjach Internetu: informacyjnej⁵, komunikacyjnej⁶ i dydaktycznej⁷.

Bibliografia

- Buniewicz A., *Polscy seniorzy w świecie nowoczesnych technologii*, Senior.pl 2007 (online: 10.09.2009 <http://www.internet.senior.pl/153,0,Polscy-Seniorzy-w-swiecie-nowoczesnych-technologii,2805.html>).
- Bednarek J., Lubina E. *Kształcenie na odległość: podstawy dydaktyki*, PWN, Warszawa 2008.
- Chacon A., *La tecnología en el marco de la didáctica*. [W:] *Nuevas tecnologías para la educación en la era digital*, en J. A. Ortega y A. Chacón (Coor.), Ediciones Pirámide, Madrid 2007.
- Fuentes J. y García F. *Informática y educación*. [W:] *Nuevas tecnologías para la educación en la era Digital*, en J. Ortega y A. Chacón (Coor.), Ediciones Pirámide, Madrid 2007.
- La formación on-line: Una mirada integral sobre el e-learning, b-learning*, G. Casamayor (Coord.), Alós M. y otros, Crítica y fundamentos, Barcelona 2008.
- Romero J. *Diseño y creación de materiales didácticos visuales artesanales*. [W:] en J. Ortega y A. Chacón (Coor.), *Nuevas tecnologías para la educación en la era digital*, Ediciones Pirámide, Madrid 2007.

Summary

Active citizenship through new IT and communication technologies in every age: the activeICT project

The authors of the paper analyzes the problem of the skill which possess senior citizens in the use of Information and Communication Technologies (TIC). Cardinal August Hlond Upper Silesian College of Pedagogical Education (GWSP) cooperate in a Grundtvig project activeICT which main objective is to promote active citizenship through Information and Communication Technologies at all ages. Seniors citizens can be subject of a so called, digital exclusion, otherwise, than young generations, older generations often do not have capabilities of using Internet, which has become a daily instrument for searching information, to communicate and also to educate. Demand on such education it is clearly, what prove the investigation conducted among senior students of the Third Age University in Myslowice. Their results are quoted in this paper below. The research makes possible too to know the general profile of the group which despite has finished professional activity want to acquire new ICT skills.

⁵ J. Fuentes, F. García, *Informática y educación*. [W:] *Nuevas tecnologías para la educación en la era digital*, en J. Ortega y A. Chacón (Coor.), Ediciones Pirámide, Madrid 2007. pp. 251–260.

⁶ *La formación...*, dz. cyt.

⁷ J. Bednarek, E. Lubina, *Kształcenie na odległość: podstawy dydaktyki*, PWN, Warszawa 2008.